

REDACTIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL

Pertru Austro-Ungaria
de un an fl. 10; pe 1/2,
an fl. 6; pe 1/4, de an
fl. 2.50 pe 1 lună fl.

Nr-ii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Printre România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se întorc.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERȚIUNILE:

de 1 str. garment: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare pu-
cașune.

Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt să plăti
înainte în Arad.

Scrisori nerăncate nu
primesc.

Alföld-ul.

La 12 ale c. ministrul de comunicațiune Hegedüs a presidat în Félégyháza un banchet unde s'a sărbătorit deservirea unei opere asupra căreia trebuie să ne oprim și noi, naționalitățile. E vorba de drumul mare de țeară, lung de 300 Kilometri, ce s'a clădit din peatră de granit, drum merit să lege între densile orașele principale maghiare de pe Alföld, ș'anume din comitatele Pest, Csongrád, Jász-Kun, Bichis și Bihar. Intre orașele acestor comitate este de altfel cale ferată și după cum spun cei competenți, drumul de țeară s'a făcut mai ales pentru a înlesni țeranilor maghiari să transporte pe la gări produsele mânoaselor lor câmpii.

Un lux deci, pentru-că desigur, este un lux să faci șosea de peatră pe Alföld, când în alte părți ale țării la fiecare an băntue foametea și însuși fiul ministrului de comunicațiune, ocupându-se cu emigrările din Ungaria, recunoaște că mizeria este ceea ce mai ales silește pe atâtea zeci de mii de locuitori să ia lumea în cap și să sporească populația Americii.

Și n'am avea nimic de zis împotriva acestui lux dacă el nu s'ar fi făcut cu cheltuiala statului. Drumul acesta lung și costisitor a fost însă clădit cu banii statului, din contribuția deci și a celorlalte naționalități. Comitatele ungurești abea au contribuit și ele doar câte cu un ajutor neînsemnat, desigur cu o sumă mai mică de cât sumele ce s'au versat de lucrătorii șoselei tot prin acele comune maghiare, unde sute de lucrători au cheltuit cinci ani de-a rândul, așa că acele de milioane ale statului nu numai s'au cheltuit pentru populația bogată a Alföldului, dar s'a cheltuit tot printre această populație. Un câștig dublu pentru Unguri și o pierdere tot dublu pentru naționalități.

Va să zică în alte părți ale țării ca în Volchinia, între Ruteni, s'au zărit lupii într'un grad că nu mai e sigură viața oamenilor și a vitelor, după-cum a mărturisit „Budapești Hirlap"; prin atâtea orașe mai puțin mezoșe maghiare Jidovii sunt lăsați aproape să pericliteze sănătatea locuitorilor, cum seria mai zilele trecute „Pesti Napló"; și pretutindeni cea mai condamnabilă lipsă de grijă pentru interesele și buna stare a locuitorilor n'maghiari... Pe Alföld însă lux, cale de peatră.

Printre Slovaci și Români, unde comunele sunt mici și sărace, statul nu se îndură să plătească doctori, ci lasă populația să moară de boalele ce se lătesc cu atât mai tare, cu cât sunt mai rari și doctorii... Ungurilor de pe Alföld li-se face însă drum scump de peatră, ca nu cumva să își întineze cizmele cu crețe și pînă de argint.

Părintesc guvern!

Lucrul acesta caracterizează de minune altfel politica națională a

guvernelor maghiare. Într'adevăr, de când ne știm, așa a fost: în folosul rasei dominante celelalte naționalități au fost nu numai neglijate, dar și exploatate.

Adeca de ce nu? Dacă la Budapesta se susțin din banii statului atâtea teatre și tot felul de instituțiuni de lux, de ce nu s'ar fi făcut un plocon scump și „națier" de pe Alföld... Au trăit o mie de ani țeranii unguri de pe aici fără să vadă peatră, cu atât mai puțin șosea de peatră, cel puțin milleniul al doilea să înceapă și pentru densii cu ceva nou. Celelalte părți ale țării pot ele să înoate în miserie, Crișurile, Mureșul și atâtea riuri pot să inundeze pe Români și atâtea miserii să-și istovească pe Slovaci și Ruteni, numai Ungurii de pe Alföld să scape de noroiul în care înoată în anotimpurile ploioase.

Aceasta-i politica națională a tuturor guvernelor maghiare.

Si de ce nu? Când pot cheltui astfel milioane încasând din partea patrioților laude pe toată linia, ear' din partea naționalităților întâmpină cel mult proteste în articole de ziare, pe care însă ei nu le citesc... Pentru că vremea acțiunilor mai energice, de a chema poporul ca împreună să chibsum cum să ne așternem mai bine înainte de a fi cu totul despoiați, n'a sosit încă, — cel puțin aceasta-i părerea fruntașilor „autorizați". Intâiu trebuie regulată averea națională, chestia scaunului prezidențial și a succesiunii la Tron, după aceea poate va veni timpul oportun și pentru alte lucruri.

Ce să-și faci? Ungurii sunt oameni cu noroc.

Incetul cu incetul. Mai zilele trecute a fost la prânzul de Curte Ugron Gábor. Maiestatea Sa și-a făcut chiar cinstea să stea cu el de vorbă. Ieri, după cum celim în zărele maghiare, a fost la prânzul de Curte alt voinic independent: Bartha Miklós. Ca mâne o să-l vedem și pe Kossuth Francisc! Bietul bătrân, dacă s'ar scula din morți, ce ar zice văzând că un jumătate veac a prostul ungarimea de geaba?! Căci nu Coroana, ci ei trebuie să se plece!

Earăși o surprindere. Lui „Budap. Hirlap" de la 14 c. i-se telegrafează din Praga:

„Este pe cale a se încheia o coalție între Cehi, Poloni și Nemți. Bilinsky, fost ministru de finanțe în cabinetul Badeni, se ocupă de săptămâni de zile cu acest plan; și acum a reușit, atât în sinul propriului său partid cât și printre Cehi, a exopera să se aproprie de Nemți ca exmis din partea amândurora.

„Bohemia" (organul de căpetenie al Nemților din această țeară. R. Tr. P.), va anunța mâne, că această apropiere din partea lui Bilinsky s'a și întâmplat; căci se va ține cât de curând prima conferență prealabilă (între el și reprezentanții ai Nemților), fără nici o calitate obligatorie, în decursul ca-

reia se va stabili: dacă se poate ori ba realisa planul lui Bilinsky."

Lucrul cunoscut, că Bilinsky într'adevăr a elaborat vara trecută un proiect de lege despre regularea folosirii limbilor în toată Austria; proiect de lege, care n'a fost publicat nicăieri, dar despre care unii inițiași și printre Cehi s'au exprimat în mod destul de favorabil.

Dar de aici până la o „coalție între Cehi, Poloni și Nemți", cum își intitulează „Bud. Hirlap" notița, ni se pare a fi distanță frumusească; astfel că titlul sensationnal al ei par'că e mai mult socotit pentru a speria și a muia pe cei-ce amenință cu o „revoluție", bine înțeleș de carnaval, a „națiunii", pentru cazul că proporția cuoatelor va fi stabilită cu 65 : 35.

Porțile de fer. Asupra taxelor de la Porțile-de-fer ziarul „Münchenener Allgemeine Zeitung", scrie un lung prim articol în contra guvernului ungar.

Numitul ziar conchide astfel:

„O comisiune internațională, compusă cel puțin din delegați ai Austro-Ungariei, Germaniei și României, e singurul mijloc corăspunzător tratatelor existente pentru regularea raporturilor dintre aceste state în chestiunea Porților de-fer."

Refusată din nou! În șgomotul desperat asupra refuzului celor 59 milioane din partea comisiunii austriace, patrioticele din centrul și provincie mângăiau națiunea scriind că ministrul de finanțe austriac Kniazoloučki provocând comisiunea la aducerea unei alte hotărâri, aceasta de sigur va decide extradarea aurului, dacă toți membrii vor fi de față ear raportorul ședinței a doua va fi un membru al casei seniorilor și nu al camerei deputaților.

Ei bine, comisiunea și-a ținut această a două ședință Marți până târziu seara; a fost de față și contele Montecucoli, cel care lipsea în ședința primă; raportor a fost bar. Czédik, unul din cei 3 membri ai casei seniorilor și unul din cei 2, despre cari se sinamăgiau că în cea dintâiu ședință votau contra propunerii celor 3 din camera deputaților.

Și totuși, comisiunea a refușat din nou cu 3 voturi contra 3, extradarea celor 59 milioane.

Situația așa dar e pentru moment clară, sau și mai încurcată, după punctul de vedere din care o privim.

DIN ROMANIA

Impăcarea liberalilor.

Dl Dimitrie A. Sturdza a adresat dlui P. S. Aurelian următoarea scrisoare cu data de 29 Octomvrie 1899:

Lubite dle Aurelian!

„Impregiurările grave prin cari trecu țeara impun tuturor, cari au aceleași simțăminte și aspirațiuni liberale, să lucreze la un loc pentru a înlătura pericolele ce o amenință. Fac deci un apel călduros din partea mea și din partea comitetului

„executiv al partidului național-liberal, la „patriotismul încercat al domniei Voastre și „al amicilor domniei Voastre, pentru a re-„încheie munca comună.

„Binevoii, iubite domnule Aurelian, a „primi și cu această ocașiune asigurarea „simțămintelor mele de înaltă stimă și perfectă considerațiune."

D. Sturdza.

Domnul P. S. Aurelian a răspuns prin următoarea scrisoare din aceeași dată:

Lubite domnule Sturdza!

„În fața împregiurărilor excepționale de „grave prin cari trecu țeara noastră, este o „datorie ca, după exemplul dat de bătrânii „noștri în circumstanțe analoage, să ne „strîngem rîndurile și să colaborăm im- „preună pentru apărarea intereselor Ro- „mâniei. Vqm rețua dar' munca în comun „și inspirați de aceleași simțăminte, vom „căuta să binemerităm atât de la țeară, cât „și de la iluștrii predecesori, cari au în- „țemeiat partidul național liberal.

„Binevoii, vă rog, iubite domnule „Sturdza, a primi asigurarea sentimentelor „mele de înaltă stimă și perfectă considerațiune."

P. S. Aurelian.

Duminecă în 31 Octomvrie s'a întrunit comitetul executiv al partidului național-liberal la Clubul Național-liberal, luând parte la ședință și dlul P. S. Aurelian și Poenaru Bordea, și au decis:

Convocarea comitetului central pentru ziua de Luni 8 Noemvrie, oara 2 în localul clubului, spre a completa comitetul central și comitetul executiv.

Impăcarea aceasta era de prevăzută și a făcut mare bucurie în partidul liberal național. Partidul a folosit de altfel privilegiul zilei onomastice a dlui Sturdza (ziua S-tului Dumitru) pentru a face manifestațiuni călduroase veneratului său șef. Insuși M. Sa Regele a adresat dlui Sturdza cu această ocașiune o prea călduroasă telegramă de felicitare, dorindu-și anii mulți de viață pentru a pute încă lucra întru binele țării tot cu înțelepciunea și patriotismul de care a dat atâtea probe.

† Generalul Berendei.

Unul din cei mai distinși generali ai armatei României a dispărut.

Generalul Berendei a încetat din viață Duminecă la oara 10 dim., în vîrstă de aproape 62 ani.

Regretatul era unul din cei mai corecți și drepți generali. Aceasta s'a dovedit mai ales în timpul căt generalul Berendei a fost ministru de războiu.

Generalul Anton Berendei s'a născut la 6 Ianuarie 1838; a făcut, ca elev, școala militară de la Metz (Franța), de unde a eșit la 1860 cu gradul de sub-locotenent.

La 1 Decemvrie 1862 a fost înaintat la gradul de locotenent; la 24 Ianuarie, 1865, căpitan; la 26 Septemvrie, 1868, maior; la 6 Iulie, 1877, colonel; la 24 Aprilie, 1885, general de brigadă și apoi inspector-general al geniuului.

Înaintat general de divizie, în 1895, a luat comandamentul corpului I de armată.

Cu ocazia vizitei împăratului Francisc Iosef în București, la 15 Septemvrie 1896, generalul Berendei a prezentat, în calitate de comandant al corpului I de armată, raportul trupelor noastre, întimpîndu-l la fruntarii.

Din „Biblioteca Teatrală“ au apărut până acum următoarele broșuri:

Nr. 1. „Soare cu ploaie“, come ie într'un act de Iosif Vulcan: 20 cr. Nr. 2. „Idil la țară“, comedie într'un act, localisată de Maria Băulescu după Juin și Flerx: 20 cr. Nr. 3. „Biletul de tramvai“, comedie într'un act de Gr. Mărunțeanu: 15 cr. Nr. 4. „Un om buclucaș“, comedie într'un act localisată de Maria Băulescu, după M. Michel și Labiche 20 cr. Nr. 5. „Trei doctori“, comedie într'un act localisată din l. germană de Virginia A. Vlaicu: 20 cr. Nr. 6. „Pălăria ciasornicarului“, comedie într'un act, de Mdm. Emi'e de Girardin, localisată de A. G. N.: 25 cr. Nr. 7. „Unde dai și unde creapă“, comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar, localisată de Iuliu Popescu 25 cr.

„Drepturile, datorințele și responsabilitatea membrilor de direcțiune“, de Alfred Kormos, trad. de Constantin Pop, funcționar la „Albina“. Carte foarte importantă pentru membrii din direcțiunea tuturor institutelor de bani și a ori-cărora societăți pe acții. Costă 1 fl. 50.

Gramatica Română pentru învățământul primar, partea I. de Ioan Petran, profesor siminarial (apărută în Arad, 1898 prețul 15 cr.) e aprobată de Ven. Consistor din Arad. Venitul curat al acestei cărți didactice este destinat pentru înființarea unui fond, din care să se premieze învățătorii noștri, cari se vor distinge pe terenul învățământului și, îndeosebi, în propunerea limbii materne. Se poate comanda și dela adm. „Tribunei Poporului“.

O nouă carte folositoare. Sub titlu „Amicul Poporului“ îndreptător în cauze administrative și judecătorești pentru poporul român, de Titu Vuculescu, pretor, a apărut tocmai acum în tipografia „Tribunei Poporului“ în Arad o carte în adevăr folositoare pentru popor. Ea se extinde pe 148 pagini în format 8° mare, cu un tipar frumos și bine îngrijit, broșată elegant și scrisă într'un limbajiu la înțelesul poporului. Cuprinsul pe scurt al bogatului material al cărții este următorul:

I. Agricultură. — II. Ape (mori de apă, navigare, broduri, plute). — III. Boalele și păstrarea vîtelor. — IV. Cauze comunale. — V. Drumuri și vîmă. VI. Financiare. VII. Industrie. — VIII. Judecătoria. — IX. Matriculele de stat. — X. Militare. — XI. Mine (Omnărit) — XII. Moștenire — XIII. Ordinea publică (Ajutor la nenorociri, Alucerea puștilor din altă țeară, Apa de sodă, Ajutorarea săracilor, Adunări publice, Afacerea cu zăloage, Boalele epidemice, Birturi, Curățirea coșurilor (honouri), Curățirea alitelor, Calea ferată, Cetățenia de stat, Escortarea, Edificări, Instruarea în joc, Invențiuni (descoperiri) Legea de presă, Lucruri găsite, Măsurarea bucatelor, Monumente istorice, Ospătării, Piața medicului, Piața (Têrguri), Poștă, Privilegii (Patente), Paza contra focului, Societăți (bănci case de păstrare), Site de aramă, Sdrênțe, Sămênțe de bucate, Instanțieri, Școală secretă, Ținerea cânilor, Trecerea în altă țeară, Tipografie, Vânzarea bureților, Vânzarea de puști și prav de pușcă, Veninari). — XIV. Orfanale. — XV. Păduri. — XVI. Pescuit XVII. Religione. — XVIII. Școli. — XIX. Sănătatea publică. — XX. Servitori. — XXI. Vênat.

Ori-ce daraveri, pe cari poporul le are aproape zilnic atât cu direg-

toarele administrative, cât și cu judecătorile din patrie, cărturarii din popor le află în cartea aceasta toate la un loc, bine lămurite și spuse în limbă poporală și înțeleasă de toți.

Prețul acestei cărți folositoare este numai 1 coroană (50 cruceri) și se poate comanda atât la autor în M.-Pécska, cât și la administrațiunea „Tribunei Poporului“.

Nouă carte de școală. A apărut tocmai zilele acestea „Geografia pentru școlile populare“, întocmită pe baza planului ministerial de învățământ, partea primă (pentru clasele III și IV), de Vasile Goldiș, profesor gimnazial, în editura Librăriei Ciurcu în Brașov. Prețul: 35 cr.

Acest nou manual de geografie al dlui profesor Goldiș, în forma cum se prezintă, este cât se poate de potrivit pentru cele două clase (III și IV) ale școlii populare. Împărțirea practică a capitolelor, urmate, fiecare îndeosebi, de „Observări metodice“; textul, expus într'un limbajiu ușor, și cu mai multe ilustrațiuni; intercalarea în text a hartelor pentru fiecare din cele cinci ținuturi mari ale Ungariei, — sunt toate calități alee, prin cari manualul dlui Goldiș se recomandă foarte mult tuturor învățătorilor dela școlile noastre populare.

O pagină din istoria Bucovinei din 1848—50, împreună cu niște „Notițe despre familia Hurmuzachi“, ca răspuns la articolele din ziarul „Patria“ din Cernăuți anul III. Nrii 304 și 305, în chestiunea biografilor bucovinene din Enciclopedia Română din Sibiu, de Dr. I. G. Sbiera Cernăuț, 1899.

„Revista economică“, organ pentru societăți financiare și comerciale. Apare la 10 a fie-cărei luni în Sibiu sub direcția Dr-ului Cornel Diaconovici. Nrul II Anul I., din 10 Noemvrie a. c. are următorul cuprins: Reforma societăților anonime. Indicele deponenților, de C. Papp. Tablele de mortalitate, de M. Navrea. (Continuare și fine). Legislațiune: Budgetul anului 1900. Jurisdicțiune: Decisiuni curiale: Urcarea capitalului social, Responsabilitatea direcțiunii, Pretensiuni basate pe cambii, Daunarea beneficiului detras, Obligațiunea garantului solidar, Probarea imitațiunii. Decisiuni ale judecătoriai administrative; Ștegereea competenței urcate. Statistică: Recensământul din anul 1900. Afaceri de dare: Reforma dărilor, Darea de bursă, Reducerea timbrului de inserate. Agricultură: Situațiunea agricolă, Expozițiunile românești din Sibiu, Reuniune economică în Orăștie. Comerțiu Reputațiunea comerțului român. Comunicațiune: Transformarea portului postal în valuta de coroane, Posta, telegraful și telefonul în Ungaria în anul 1898. Industrie: Socializărea despre legea industrială, Asociațiunile industriale. Revista financiară: Situațiunea, Căderea efectelor în procente. Cronică: Necrolog, O nouă bancă românească, „Războiul“, Post de comptabil. Epoca de aur în Transilvania, Băncnotele de un florin, crucerii de aramă, Monetisările în anul 1900. Învățământul economic: Examenul la școala agronomică de model a comitatului Sibiu, Stipendii pentru fitorii învățători ai școlilor economice de repetițiune. Curs de vară pentru preoți și învățători la școala de agricultură din Lugoj. Literatura economică: „Nouele baze ale politicii maghiare“. — Bibliografie. Tragedia sorții. Amortisări. Bursa de efecte din Viena și Budapesta. Bursa de efecte din București. Bursa de mărfuri din Budapesta. Inserțiuni.

Dr. VAIDA BENŌ

dentist de specialitate

in Arad

piața libertății Nr. 22 în edificiul teatrului etagiul I.

DUPĂ METODUL INSUȘIT LA RENUMITA UNIVERSITATE
DIN BERLIN

378 14—15

cu ajutorul celor mai noue invențiuni.

material și instrumente d'ale tehnicii moderne,

plombe: cu aur, argint, platină, amalgam, ciment, porcelan
și sticlă.

Prepar dinți artificiali

pentru dimicare deplin acomodați înveluiți în aur sau vulcanit,

coroane de masele, precum ori și ce legătură de dinți fândăriți

Reparez cu masinării îndreptătoare dinți încrucișați ori
strîmbați,

suplinesc fălci întregi de dinți.

Astup și îndreptez lacunele de pe cerul gurei etc. etc.

Scoaterea dinților cu gaz de voluptate sau cu amorfire locală.

Ordinez dela 9—12 a. m.

și dela 2—6 p. m.

Pentru seraci dela 8—9 oare gratuit.

Calindarul nostru

pe anul visect 1900

ca prim călindar scos în tipografia noastră

a apărut tocmai acum

cu ilustrațiuni, cu un bogat și variat cuprins literar.

Prețul 30 cr.

plus 5 cr. porto postal.

Doritorii de a și-l procura sunt rugați

a se adresa la

Administrația „Tribunei Poporului“.

La comande mai mari de 10 exemplare
dăm 20% rabat.

ADMINISTRAȚIA

„Tribunei Poporului“.